

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Wiedza o historii języka polskiego - ćwiczenia - morfologia (Ćw. audytoryjne), PG_00211158						
Kierunek studiów	Filologia polska (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2027/2028		
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	2		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	4		Liczba punktów ECTS		2.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia		zaliczenie		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Filologiczny -> Instytut Filologii Polskiej -> Zakład Języka Polskiego						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Lucyna Warda-Radys, prof. UG				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	0.0	30.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30		2.0		18.0	50
Cel przedmiotu	Zapoznanie studentów z genezą języka polskiego i podstawowymi procesami językowymi, które przyczyniły się do ukształtowania współczesnej polszczyzny. Ukazanie śladów dawnych procesów językowych (w zakresie morfologii) we współczesnym języku polskim. Kształcenie umiejętności diachronicznej analizy zjawisk językowych.						

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[FPL3_W06] Zna i rozumie w stopniu zaawansowanym szczegółowe zagadnienia z zakresu wiedzy o języku polskim w aspekcie synchronicznym i diachronicznym.	Ma rozszerzoną wiedzę szczegółową z zakresie historycznej morfologii języka polskiego.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/dyskusja
	[FPL3_U04] Potrafi w stopniu zaawansowanym realizować umiejętności badawcze, obejmujące formułowanie i analizę problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie językoznawstwa.	Posiada podstawowe umiejętności badania zjawisk z zakresu morfologii w historycznych tekstach w języku polskim: formułowanie problemu, jego analiza przy wykorzystaniu odpowiednich metod i narzędzi badawczych, przedstawienie wyników analizy.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych [SU8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[FPL3_K02] Jest gotów do uznawania znaczenia wiedzy humanistycznej w kształtowaniu postaw społecznych i zawodowych oraz jest gotów do jej ciągłego rozwijania i weryfikowania.	Planuje i organizuje swoją pracę w zakresie badania zjawisk morfologicznych w historii języka polskiego, krytycznie ocenia jej efekty.	[SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SK6] demonstracja umiejętności praktycznych [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
Treści przedmiotu	Struktura morfologiczna wyrazu a paradygmaty imienne w trzech podstawowych epokach rozwojowych (ze szczególnym zwróceniem uwagi na etap prasłowiański i zmniejszenie liczby modeli odmiany rzeczowników w języku polskim). Końcówki ekspansywne, regresywne i zanikłe w deklinacji rzeczowników. Ewolucja deklinacji przymiotników. Odmiana zaimków. Powstanie deklinacji liczebnikowej. Dawny podział czasowników na koniugacje i klasy. Nowa polska koniugacja -am, -asz. Końcówki czasu teraźniejszego. Rozwój trybu rozkazującego. Powstanie nowego czasu przeszłego złożonego i zanik czasów przeszłych prostych (aorystów i imperfektum). Czas przyszły prosty i złożony. Etapy rozwoju trybu warunkowego. Bezokolicznik. Przeobrażenia imiesłowów.		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Wiedza z zakresu fonetyki historycznej języka polskiego (chyba że w szczególnych przypadkach prowadzący postanowi inaczej).		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa ocena końcowej
	pisemne kolokwium lub cykl sprawdzianów z zagadnień wskazanych przez prowadzącego	50.0%	70.0%
	czynny udział w ćwiczeniach: systematycznego przygotowywanie w formie ustnej i/ lub pisemnej zagadnień wskazanych przez prowadzącego, wykonywanie ćwiczeń i zadań podczas zajęć	50.0%	30.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	K. Długosz-Kurczabowa, S. Dubisz, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 2006 (fragmenty). S. Rospond, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1999 (fragmenty). Z. Klemensiewicz, T. Lehr-Splawiński, S. Urbańczyk, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1955 (fragmenty).	

	Uzupełniająca lista lektur Podręczniki: J. Strutyński, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Kraków 1998. W. Kuraszkiewicz, Gramatyka historyczna języka polskiego. Podstawowe wiadomości z wyborem tekstów staropolskich do ćwiczeń, Warszawa 1972. Z. Stieber, Historyczna i współczesna fonologia języka polskiego, Warszawa 1966. T. Lehr-Splawiński, Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój, Warszawa 1978. D. Podlaska, Gramatyka historyczna języka polskiego z elementami gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego i dialektologii, Słupsk 1996 in. Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje, red. W. Decyk-Zięba i S. Dubisz, Warszawa 2003. Cz. Bartula, Podstawowe wiadomości z gramatyki scs na tle porównawczym, wyd. dowolne. L. Moszyński, Wstęp do filologii słowiańskiej, Warszawa 1984. Słowniki etymologiczne: Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 1957 (lub wyd. nast.). F. Sławski, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków od 1952. Bańkowski, Etymologiczny słownik języka polskiego, t. I-II, Warszawa 2000. W. Boryś, Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 2005. Słowniki ogólne: S. B. Linde, Słownik języka polskiego, t. I-VI, wyd. II, Lwów 1854-1860, wyd. III, Warszawa 1951 (lub wyd. nast.). S. Reczek, Podręczny słownik dawnej polszczyzny, Wrocław 1968 (lub wyd. nast.). Słownik staropolski, red. S. Urbańczyk, t. I-X, Warszawa 1953 i tomy następne. Słownik polszczyzny XVI wieku, red. M. R. Mayenowa, t. I-XXI, Wrocław od 1966. Artykuły: S. Urbańczyk, Jaką polszczyzną mówił Jan Kochanowski i jego rówieśnicy?, Język Polski, R. XXXIII, 1953, s. 214-224. Dunaj, Język polski najstarszej doby piśmiennej (XII-XIII wiek), Kraków 1975. tegoż, Ogólne zasady rozwoju fleksji rzeczowników w języku polskim, Prace Filologiczne 1985, XXXII, s. 109-114. S. Dubisz, Rozwój polskiego systemu fonologicznego, [w:] Studia z historii języka polskiego, pod red. W. Kupiszewskiego, Warszawa 1994, s. 9-19.
	Adresy eZasobów
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	1. Zreferuj podstawy pierwotnego podziału rzeczowników na deklinacje oraz omów przyczyny i charakter późniejszych zmian wraz z nowymi kryteriami podziału. 2. Przedstaw typy i losy rzeczowników należących do prasłowiańskiej deklinacji V (spółgłoskowej). 3. Do jakich deklinacji prasłowiańskich należały rzeczowniki rodz. męskiego? 4. Omów rolę czynnika znaczeniowego w ewolucji D. i B. l.p. (np. <i>za mąż</i>) oraz B. l.mn. rzeczowników męskich. 5. Przedstaw losy dualu jako kategorii fleksyjnej i resztki końcówek dualnych we współczesnej deklinacji. 6. Objaśnij pojęcie <i>demorfologizacja rodzaju</i>? W których przypadkach obserwujemy to zjawisko? 7. Omów podłoże i efekty zmian w N. i Mc. l.p. i N. l.mn. zaimków rodzajowych. 8. Objaśnij źródła supletywizmu: <i>on : jego : niego : go</i> itp. Jaki jest zakres użycia wariantywnych form zaimkowych D. <i>jego, niego, go</i>? 9. Deklinacja złożona przymiotnika: geneza, funkcja składniowa i procesy upraszczające. 10. Deklinacja prosta przymiotnika: typ odmiany, funkcja składniowa, formy reliktowe we współczesnej polszczyźnie. 11. Omów budowę i zmiany w odmianie liczebników 50 90 i 500 900. 12. Przedstaw genezę współczesnych końcówek czasu teraźniejszego. 13. Omów przyczyny i mechanizm powstawania koniugacji <i>-am, -asz</i>. 14. Omów formy trybu rozkazującego w ps. i stp., (na przykładzie <i>Bogurodzicy</i>). 15. Dlaczego w trybie rozkazującym wygłosowa spółgłoska jest miękka? 16. Omów zmiany w bezokoliczniku i ich przyczyny. 17. Na przykładach z <i>Kśw</i> i <i>Psfl</i> zreferuj budowę i ewolucję form czasu przeszłego złożonego. 18. Ukaż fleksyjną aktywność słowa posiłkowego <i>być</i> i genezę form czasu teraźniejszego <i>jestem, jesteś...</i> 19. Opisz budowę trybu warunkowego w stp. i ps. Jakie zmiany zaszły w nim później? 20. Omów genezę i rozwój czasu przyszłego prostego i złożonego. 21. Omów genezę dzisiejszych imiesłówów przymiotnikowych (czynnego i biernego). Omów genezę dzisiejszych imiesłówów przysłówkowych (uprzedniego i współczesnego).
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy